

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2005-2006

27 oktober 2005

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR LEEFMILIEU EN NATUUR, LANDBOUW, VISSERIJ EN PLATTELANDSBELEID
EN RUIMTELIJKE ORDENING EN ONROEREND ERFGOED

INHOUD

Vraag om uitleg van mevrouw Hilde Crevits tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over het creëren van Vlaamse monumenten-routes	1
Vraag om uitleg van mevrouw Hilde Crevits tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de verfijning van het erfgoedbeleid	5

Waarnemend voorzitter: de heer Frans Wymeersch, ondervoorzitter

Vraag om uitleg van mevrouw Hilde Crevits tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over het creëren van Vlaamse monumentenroutes

De voorzitter: Mevrouw Crevits heeft het woord.

Mevrouw Hilde Crevits: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik heb met veel plezier in de krant gelezen dat u in navolging van het fietsroutenetwerk, wenst dat er her en der in Vlaanderen monumentenroutes komen. U wilt terecht de mensen bewust maken van het waardevolle onroerend erfgoed in een bepaalde streek. U meent dat die routes kunnen worden uitgestippeld op basis van inventarissen waaraan op dit ogenblik wordt gewerkt. Erfgoed Vlaanderen zou in samenwerking met de koepelorganisatie VCM modules kunnen ontwikkelen in dit verband.

Mijnheer de minister, veel van de bestaande toeristisch-recreatieve fietsroutenetwerken waarin een aantal provincies bijzonder actief en bedreven zijn, lopen momenteel al langsheen belangrijke monumenten. Is het uw bedoeling om de monumentenroutes af te stemmen op de bestaande fietsroutes in plaats van de twee naast elkaar uit te bouwen?

Op 20 oktober 2005 hebben we in een hoorzitting in de commissie voor Leefmilieu een interessante toelichting gekregen over een regionaal landschap. Ik heb de vertegenwoordigers de vraag gesteld naar hun interesse in dit verband. Daar werd dezelfde bedenking gemaakt, namelijk dat het goed is om routes te hebben voor van alles en nog wat, maar het is goed dat ze op elkaar worden geënt, bijvoorbeeld dat monumentenroutes zouden kunnen worden geënt op bestaande fietsroutes.

Voor de uitbouw van een monumentenroutenetwerk richt u zich tot Erfgoed Vlaanderen. Hebt u hiervoor in middelen en personeel voorzien of zal dat worden aangekondigd?

Hoe bent u van plan een en ander te coördineren? Zal het een verplichting zijn voor de gemeenten?

Ziet u hierbij een taak weggelegd voor de regionale landschappen die nu reeds een bescheiden budget krijgen om erfgoedpareltjes die langs de fietsroutes of wandelwegen gelegen zijn, te herstellen? Denkt u dat het van belang is dat aspect van de werking van de regionale landschappen verder uit te bouwen op basis van uw aangekondigde monumentenroutes? Wat is uw visie daarop?

De voorzitter: De heer Van Dijk heeft het woord.

De heer Wim Van Dijk: Mijnheer de voorzitter, ik meen dat de monumentenroutes zouden moeten aansluiten op bestaande netwerken, of dat nu fietsroutenetwerken of bestaande wandelingen zijn, en die ons ongetwijfeld nu al langs waardevol erfgoed leiden. Vorige week is dit gegeven al aan bod gekomen. De mensen van het Regionaal Landschap Kempen en Maasland vroegen om die zaken op elkaar af te stemmen.

Ik volg de filosofie van de minister die in kranten-interviews heeft gezegd dat dergelijke routes nuttig kunnen zijn als een soort bijkomende buffer tegen verwaarlozing en afbraak, vanuit de gedachte dat, als we de mensen langs monumenten leiden, het draagvlak groter wordt. Dan zal niemand het nog in zijn hoofd halen om te prutsen aan die monumenten. Ik vind dit zeer terecht.

Ik meen dat zulke monumentenroutes een sluitstuk moeten zijn van een breder beleid. Als je bijvoorbeeld door Frankrijk rijdt, dan worden de monumenten je bijna voor de wielen gegooid via een fantastische signalisatie van bruine borden met een logo waarop kort staat om welke monumenten het gaat. De bezoeker wordt als het ware bij de hand genomen en naar de monumenten toe geleid. Iets dergelijks is in Vlaanderen nog toekomstmuziek. Initiatieven zijn te zeer versnipperd. Er staan wel borden maar het initiatief wordt overgelaten aan de lokale overheid. Er zou een breder beleid kunnen worden uitgetekend dat hetzelfde beoogt als wat er bijvoorbeeld in Frankrijk gebeurt. Soms kom je voor een monument te staan waarvan je plots beseft dat het een monument is, want er is helemaal geen signalisatie, zelfs niet het typische logo van beschermd monument. Op dat vlak is er nog heel wat werk te doen. De routes kunnen volgens mij een sluitstuk zijn.

Past het idee van monumentenroutes in een breder beleid dat erop gericht is de geïnteresseerde bezoeker, Vlaming of toerist, als het ware bij de hand te nemen en naar de monumenten te leiden?

De voorzitter: Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen: Mijnheer de voorzitter, eigenlijk is dit het begin van het debat over de beleidsbrief die op 17 november 2005 in deze commissie zal worden besproken. Ik heb absoluut niet de ambitie om u te ontgoochelen.

We hebben in de beleidsbrief Ruimtelijke Ordening, Monumenten, Landschapszorg en Archeologie een heel belangrijk hoofdstuk gewijd aan hoe het nu verder moet. Na een jarenlange vingeroefening is het een poging om te kijken welke nieuwe paden we kunnen betreden. Neem het me niet kwalijk, maar ik heb onvoorstelbaar veel respect voor het werk dat gebeurd is de voorbije twintig jaar in Vlaanderen wat dat betreft.

Ik ben minister om een departement te sturen, niet om een departement te beheren. Het is aan mij om mensen te froisseren en, als het moet, te choqueren, om vernieuwing door te voeren.

Het beleidsdomein Onroerend Erfgoed is onvoorstelbaar boeiend, met onvoorstelbaar boeiende mensen, verenigingen en initiatieven. Mijn ervaring na een jaar is dat we het misschien iets te bureaucratisch aanpakken. We moeten proberen het geheel levendiger te maken, het dichterbij de mensen te brengen en proberen het maatschappelijk draagvlak te vergroten.

De afdeling Monumenten en Landschappen en het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed hebben een belangrijke coördinerende, sturende rol. Zij moeten, in de filosofie van Beter Bestuurlijk Beleid, de koers bewaken. Aan de andere kant moeten we het enthousiasme van wat vandaag in Vlaanderen leeft inzake monumenten, landschappen, onroerend erfgoed en archeologie krachtiger maken.

Ik heb vastgesteld dat er veel actoren zijn op het terrein. Ik voer nu gesprekken met de mensen. Het afdelingshoofd van de afdeling Monumenten en Landschappen, de heer Joris Scheers, is de man die sinds twee jaar een frisse wind doet waaien.

Een aantal zaken hebben elkaar opgevolgd, met een opeenstapeling van initiatieven tot gevolg. Er

is het ministerie, het Instituut voor Archeologisch Patrimonium, dat door voormalig minister Van Grembergen werd omgevormd tot het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed, BBB, Erfgoed Vlaanderen, Monumentenwacht Vlaanderen, het Contactforum voor Erfgoedverenigingen en de Open Monumentendag. In De Standaard werd de Open Monumentendag omschreven als de primus inter pares op zijn terrein.

We beschikken dus over een resem juweeltjes, maar er ontbreekt een 'brand'. Ik heb de voorbije 20 jaar de commissie voor Media gevolgd, en daar spreken we over een brand. Het is de kunst om monumenten, landschappen en archeologie een brand te geven.

Ik ben voorstander van het beschermen van monumenten. Laten we dat op een verstandige manier doen, want beschermen is voor mij een middel om het onroerend erfgoed te bewaren en geen doel op zich.

Ik wil een maatschappelijk draagvlak creëren. Ik heb thuis een reeks boeken 'Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen'. Dit is een zeer interessant instrument. Het heeft enorm veel energie, geld en inzet gekost om het te maken, maar ik vraag me af wat we er vandaag mee doen.

Het voorwoord van het boek werd geschreven door de heer Karel Poma. Hij schrijft: 'Ik meen dat onze inventarissen, de geregelde thematische tentoonstellingen en de tijdschriftartikels deze informerende en sensibiliserende taak vervullen op een wijze die misschien minder spectaculair lijkt, maar daardoor op lange termijn wellicht meer continuïteit en efficiëntie bieden kan. Op de rol van de inventarisatie in het hele proces van spontane en wettelijke beschermingen werd vroeger reeds gewezen.'

Eigenlijk zei hij: ik meen dat onze inventarissen, de geregelde thematische tentoonstellingen en de tijdschriftartikels deze informerende en sensibiliserende taak vervullen.

Na overleg met de administratie en de verenigingen stellen we de vraag hoe we er op een betere manier mee kunnen omgaan. Het boek is per gemeente geordend. Ik stel vast dat in mijn gemeente Kapellen ondertussen veel is verdwenen. Men vraagt zich of hoe het in godsnaam mogelijk is dat onroerend erfgoed verdwijnt. Het was niet geklasseerd, wordt dan als antwoord gegeven.

Het is een goed idee om een route – het kan een wandel-, fiets-, auto- of busroute zijn – uit te stippelen langs het erfgoed dat door klassering of inventarisatie in een lijst is opgenomen. In Amsterdam kan men de museumboot nemen die stopt voor elk museum. Dat is indrukwekkend.

Mevrouw Crevits, de manier waarop het gebeurt, interesseert me geen jota. Ik wil de routes tot stand brengen, waardoor de mensen langs ons onroerend erfgoed komen en, ab initio, een reflex ontstaat waardoor het onmogelijk wordt dat morgen erfgoed uit de route verdwijnt. In plaats van het onroerend erfgoed te klasseren, bieden we het aan in een netwerk. Misschien kunnen we bestaande fiets- en wandelroutes aanvullen met monumenten. Of we kunnen, indien ze nog niet bestaan, wandelroutes vóór monumenten maken.

Dit alles is voor mij een middel. Het doel is het zichtbaar en kenbaar maken van ons onroerend erfgoed.

De heer Van Dijck heeft een aantal terechte opmerkingen gemaakt over de Franse situatie. Daar wordt men tot aan de deur geleid. Dit jaar reed ik op weg naar de Périgord langs Poitiers. Daar heeft men in de straten doorheen de hele stad op de voetpaden lijnen geschilderd. Men kan er een gele, een rode of een blauwe lijn volgen, met langs elke lijn een aantal monumenten. Het is zo eenvoudig. Bij de toeristische dienst kon men er een plattegrond krijgen. Zoiets bestaat ook in elk bos in Vlaanderen. Op de heide van Kalmthout kan men kiezen voor een bepaalde route, waarbij het aantal kilometers staat aangegeven. Waarom doen we dat dan niet met ons onroerend erfgoed? Het enige wat ik wil doen, is dat visualiseren. Wanneer we daarin slagen, dan zal er sensibilisering zijn.

Toen ik het deel over mijn gemeente Kapellen aan het nalezen was in het boek, ontdekte ik dat er drie weken voordien een seinhuisje was verdwenen dat in dit boek stond. Daar stond niemand bij stil. Dat is doodjammer.

Het is mijn bedoeling dat die inventarisatie op de ene of andere manier ook resulteert in een basisdocument voor de verwevenheid van de beleidsdomeinen Ruimtelijke Ordening – met het vergunningenbeleid en het planologisch beleid – en Onroerend Erfgoed. Dit is ‘no free shopping’.

De vraag rijst wie wat doet. We beschikken over heel veel troepen, die gestapeld tot stand zijn gekomen.

Elk jaar is de Open Monumentendag een geweldig gebeuren. Iedereen voelt aan dat het een schitterend initiatief is, maar ook dat het te weinig is. Er is interesse bij de mensen voor hun verleden, wat me als historicus veel plezier doet. Er bestaat een zekere honger, en nu is de vraag hoe we die stillen. Vandaag rijst de vraag of we geen permanent aangegeven monumentenroutes kunnen maken, zoals dat in Frankrijk de evidentie is.

Ik zou nog verder willen gaan. Hoe organiseren we dat en bieden we dat aan? Mijn idee was een standaardpakket op te stellen dat we kunnen aanbieden aan gemeentebesturen. Ik ben zelf burgemeester. Het is niet evident dat een gemeente zich morgen gaat bezighouden met het ontwikkelen van knowhow met betrekking tot monumentenroutes. Daar hebben gemeenten noch de tijd, noch de mensen en de middelen voor. Daarom moeten we hun dat pakket ter beschikking kunnen stellen.

Idealiter – hoewel ik dit waarschijnlijk niet meer ga meemaken: dat is het lot van de politicus – zou ik, of ik nu naar Hasselt, Laakdal of Blankenberge ga, de monumentenroute van die gemeente moeten kunnen krijgen. Het mag ook een intergemeentelijke route zijn. Er zou een gevisualiseerde standaardformule moeten zijn die kan worden afgehaald. Nu bestaat die niet. Misschien kunnen we dit echter aanbieden aan het college en de gemeenteraad. We beschikken over zoveel informatie, die echter erg gefragmenteerd is. Wat we dus gaan doen, is onze back-office bundelen. Dan heb ik het over de Monumentenwacht, Erfgoed Vlaanderen, VCM en de Open Monumentendag. Volgende week maandagavond zitten we in het Erfgoedhuis Den Wolsack, dat voor mij in de toekomst het portaal, de front-office, moet worden, samen aan tafel met die instanties. We zullen samen met hen modules ontwikkelen.

Dan rijst de vraag wie dit doet. Het spijt me, maar dat is geen werk voor de administratie, maar wel voor een van die vier instanties of voor alle vier tezamen. Ik heb dit idee ontvouwd aan deze instanties. Er is terzake een eerste nota ontworpen. Die is er na de beleidsnota gekomen. Ik zal die op 17 november 2005 beschikbaar stellen. Tegen eind 2005 wordt er een bijkomende nota opgesteld. Ik wil dus de back-office van het onroerend erfgoed in Vlaanderen op poten zetten. Ik wil modules aanbieden ten behoeve van de burgemeesters.

De burgemeester van Gent, toch niet een van de minste en bij mijn weten een van de meest bekwame, zei

me tijdens de Open Monumentendag dat men hem bij wijze van spreken elke maand een kerk komt aanbieden. Hij vroeg me wat hij daarmee moest doen. We zijn in Vlaanderen voortdurend bezig het wiel weer uit te vinden. We beschikken nochtans over een aantal typeformules en over 'best practices'. In Kapellen hebben we van een buiten gebruik gestelde kerk een toneelzaal gemaakt. Daar is een module voor. Daar bestaan plannen van. Er is een concept en een kostprijberekening.

Het is mijn bedoeling om een module te maken voor monumentenroutes om ze te versterken en verankeren, zowel maatschappelijk als in het beleid Ruimtelijke Ordening. Iedere gemeentebestuurder en iedere ambtenaar van Ruimtelijke Ordening moet dit kennen. Mocht u eraan twijfelen, mijnheer Caron, vandaag kennen ze dit niet! We moeten hen dat leren.

We moeten ook modules maken voor het aanbod. Dat kunnen we alleen als we de back-office op poten zetten. Daar zijn we mee bezig. Ik maak me sterk dat 2006 de consolidatie brengt van het dynamisme dat sinds 1999 tot stand kwam onder minister Sauwens en nadien onder minister Van Grembergen. Er zijn een heleboel nieuwe zaken ontwikkeld. Er zijn beheersovereenkomsten afgesloten met instellingen. Alleen de kruisbestuiving ontbreekt. Die wil ik tot stand brengen. Ik wil zorgen voor de vlag op de boot. Voor mij is de monumentenroute een vlag op een schip om een sensibilisatie tot stand te brengen. Misschien zijn er schepenen die dit een goed idee vinden en het oppakken.

Natuurlijk ga ik niets verplichten. No way! We gaan faciliteiten aanbieden, we moeten ervoor zorgen dat de gemeenten die dat willen, mee op de boot zitten. Op die manier kunnen we ons onroerend erfgoed beschermen.

De voorzitter: Mevrouw Crevits heeft het woord.

Mevrouw Hilde Crevits: Ik dank u voor uw antwoord, mijnheer de minister. Uw basisuitgangspunt lijkt me perfect. We moeten de monumenten uit de schaduw halen.

Het interesseert u echter niet op welke manier dat gebeurt. In de afgelopen jaren werden gigantische inspanningen geleverd voor bijvoorbeeld de ontwikkeling van de fietsroutenetwerken. Er werd totaal ongecoördineerd gewerkt. Het heeft ontzettend lang geduurd om alles op elkaar af te stemmen. Ik denk dat dit de ideale kapstok is om een en ander aan op

te hangen. Een toerist die door Vlaanderen trekt, wil het landschap zien, wil monumenten bezoeken. Ik hoop dat u die zaken aan elkaar zult linken en voldoende overleg zult plegen.

Met alle respect, elke gemeente mag haar eigen monumentenroute ontwikkelen, maar het is ook van belang dat mensen die niet noodzakelijk specifiek geïnteresseerd zijn in die route, er als het ware spontaan mee worden geconfronteerd. Dat kan door de link met de bestaande toeristische wandel- en fietsroutes.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron: De meeste fietsrouteplannen zijn regionaal en bovengemeentelijk. De bovenlokale instanties, vooral de provincies, zullen het erfgoed moeten promoten in hun fietsroutenetwerken. Zeker op gemeentelijk en regionaal vlak moeten aanvullende fiets- en autoroutes worden ontwikkeld die de monumenten in de kijker stellen. In stedelijk en gemeentelijk verband is dat complementair. Het toerisme daar is geënt op de culturele kwaliteit van de omgeving, en die zitten precies in dat erfgoed.

Ook het educatieve aspect wil ik benadrukken. Onze monumenten kunnen dienen voor volksverheffing. Dat is een ouderwets begrip, ik durf het bijna niet meer gebruiken, het dateert van de tijd van de heer Poma. Toon het volk wat we allemaal hebben. Kennis van de eigen cultuur en achtergrond is belangrijk. Ik deel de bekommernis van mevrouw Crevits, en ik deel de bekommernis van de minister om ons erfgoed open te stellen. Ik vind het fijn dat de culturele sector hier de leiding neemt en niet de toeristische.

Minister Dirk Van Mechelen: Mijnheer Caron, we moeten vooral het debat openen. Ik trek in geen geval het belang van provinciale fietsroutes in twijfel. Ik vind gewoon dat we onze aandacht voor monumenten meer moeten integreren. Ik wil nu een nieuw debat openen. Een debat over een monumentenroute zal onmiddellijk een debat zijn over welke, waar, wat, wanneer en hoe, over de ontsluiting, de openstelling en de conservatie. Een monumentenroute, dat kan iedereen zich voorstellen, maar ik wou zeker niet denigrerend doen over fietspaden en -routes. In de polders ligt een onvoorstelbaar mooie fietsroute. Dat heeft zijn eigenheid en zijn historische waarde en kracht. Een monumentenroute moet iets meer zijn.

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Wim Van Dijck: Ik vind dit een zeer goed idee. Als we gaan werken met pakketten en modules, worden de gemeenten niet verplicht. Ik ben ervan overtuigd dat ze op den duur zullen vechten om aan die pakketten en modules te geraken.

Ik wil nog benadrukken dat het geheel eenvormig moet blijven. Er moet een huisstijl zijn en een logo. Het moet overal herkenbaar zijn. Wie passeert, moet onmiddellijk beseffen wat hij voor zich heeft.

Minister Dirk Van Mechelen: U hebt eigenlijk gelijk. Het klinkt banaal, maar een beetje standaardisering en herkenbaarheid in heel Vlaanderen zou de zaak onvoorstelbaar veel vooruit helpen. Daarom heb ik ook de stichting Erfgoed Vlaanderen gevraagd daarin de leiding te nemen. Heel spontaan hebben andere verenigingen, zoals Monumentenwacht en Open Monumentendag, gemeld dat ook zij veel kennis hebben. Ze zijn nu met z'n vieren gaan samen zitten en hebben een nota gemaakt. Ze hebben het idee van front-office en back-office opgepikt. Dat is een echte uitdaging.

Uw laatste vraag is heel simpel te beantwoorden. Als er een goed businessplan is, dan zal ik voor de centen zorgen.

De voorzitter: De heer Callens heeft het woord.

De heer Karlos Callens: Ik heb het wat moeilijk met de definitie van een monument. Monumentenroutes worden uitgestippeld waar er heel interessante, meestal oudere gebouwen te vinden zijn. Ik zou het breder willen zien, en ook nieuwe gebouwen die een zekere waarde hebben, hetzij architecturaal, hetzij cultureel, aan bod laten komen.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw Hilde Crevits tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de verfijning van het erfgoedbeleid

De voorzitter: Mevrouw Crevits heeft het woord.

Mevrouw Hilde Crevits: Mijnheer de minister, in navolging van uw beleidsnota Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen hebt u ambitieuze

plannen voor het erfgoedbeleid ontvouwd. Tot nog toe inventariseert en beschermt de Vlaamse overheid het onroerend erfgoed. Vlaanderen telt iets meer dan 9000 beschermde monumenten, terwijl Nederland er 48.000 heeft. Dagelijks vindt er bovendien her en der onherroepelijk afbraak en vernieling van erfgoed plaats.

Het lokale beleidsniveau neemt inzake erfgoed een veeleer volgende en uitvoerende rol op zich. Elke gemeente is op zijn eigen manier bezig met het inventariseren, in stand houden, beheren en ontsluiten van erfgoed. Niet elke gemeente heeft echter een ambtenaar die zich voltijds met die dingen kan bezighouden. U hebt aangekondigd de taken te willen herverdelen. U wilt ook dat Erfgoed Vlaanderen tegen 2006 een cel heeft die overal in Vlaanderen advies kan geven inzake duurzame bestemmingswijziging. Bovendien zou Erfgoed Vlaanderen moeten kunnen optreden als architect inzake de financiering.

U meent ook dat Erfgoed Vlaanderen moet nadenken over het uitbouwen van een task force die op zeer korte termijn beschermende maatregelen moet kunnen nemen om te vermijden dat erfgoed verloren gaat. Momenteel ontvangen de regionale landschappen een budget voor het behoud en beheer van kleine landschapselementen in hun regio, voor zover ze verbonden zijn met recreatieve wandel- en fietsroutes.

Mijnheer de minister, wat is de stand van zaken van de inventarisatie van monumenten die voor bescherming worden voorgesteld? De gemeenten zijn vragende partij voor een herschikking van het takenpakket en de verantwoordelijkheden inzake onroerend erfgoed, maar dat moet wel gepaard gaan met een herverdeling van de middelen, zodat het lokale niveau dan deskundig personeel kan aanwerven voor een eigen erfgoedbeleid. Hoe denkt u dat aan te pakken? Zult u de gemeenten actief betrekken bij het herzien van het takenpakket en de verantwoordelijkheden?

Op welke termijn plant u de oprichting van een cel voor duurzame bestemmingswijzigingen binnen Erfgoed Vlaanderen? Hoe zal deze cel te werk gaan? In welke middelen voorziet u voor de oprichting ervan? Hoe zult u het coördineren?

Op welke termijn plant u de oprichting van de task force? Hoe zal die te werk gaan? Vindt u dat de regionale landschappen in de toekomst verder gesteund

moeten worden voor het herstel van kleine erfgoed-elementen langs toeristisch recreatieve wegen? Zult u hen bij een en ander betrekken?

Ten slotte, vindt u zelf dat het vaak aan mogelijkheden ontbreekt om de instrumenten op elkaar af te stemmen? U wilt het eigen beleid verfijnen door het vergunningenbeleid van Ruimtelijke Ordening en Monumentenzorg naast elkaar te leggen en door klassering niet als enig zaligmakend middel te zien. Klassering ziet u enkel als een instrument om iets in stand te houden. Hoe zult u die verfijning aanpakken? Wat mogen we op korte termijn verwachten?

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Wim Van Dijck: Mijnheer de voorzitter, mevrouw Crevits, uw vragen gaan recht naar het hart van het beleid. Ze lopen vooruit op de beleidsbrief.

Ik heb natuurlijk ook de kranteninterviews gelezen en ik wil graag enkele opmerkingen maken. De ideale situatie is natuurlijk een beschermd monument dat een nuttige bestemming heeft gekregen. Aan de andere kant staan de pijnlijke gevallen: niet beschermd onroerend erfgoed dat verdwijnt of gesloopt wordt. Daartussenin zit een grote grijze zone van bijvoorbeeld beschermde monumenten waar maar geen herbestemming voor wordt gevonden, ondanks het vele zoeken door vele actoren. Biedt het instrument van bescherming wel genoeg kans op herbestemming? Kan het worden verruimd zodat het soepel genoeg is?

Mijnheer de minister, in de interviews verklaart u dat u opteert voor minder bescherming, voor een andere vorm van bescherming, maar in elk geval minder. Ik vermoed dat er weerstand bestaat, dat het instrument bescherming zich niet leent voor een soepele werking in functie van herbestemming. Waar liggen die weerstanden? Is dat bij de administratie? Zijn er juridische problemen? Of financiële? Wat kunnen we met dat instrument nog aanvangen? Als het instrument bescherming of klassering goed en soepel genoeg is, dan hebben we toch geen nood aan een soort bescherming 'light' of andere formules. Als het alle kansen biedt op herbestemming, dan moeten we het ten volle gebruiken.

Een tweede bemerking gaat over uw uitspraak dat u een generaal zonder troepen bent. Waar wilt u uw troepen halen? U beoogt niet meteen een verhoging van het budget, maar dan moeten er herschikkingen gebeuren. Dat is toch een pertinente vraag.

Een laatste punt is de responsabilisering van de lokale overheden. Daar moeten we zeker over waken. De lokale overheden zijn niet altijd de beste leerlingen van de klas gebleken wat monumentenzorg betreft. Dikwijls moeten geïnteresseerden, actie- of bewonersgroepen vechten tegen het lokaal bestuur om waardevol erfgoed te kunnen bewaren. Dan is het vaak de hogere overheid of de minister die de meubelen moet redden. We moeten ergens een stok achter de deur houden. In de interviews, mijnheer de minister, hebt u het zelf over het ergerlijke gebrek aan medewerking van de gemeenten. Dat valt niet alleen voor wat zoeken naar herbestemmingen betreft.

Dat is één punt, maar daar kunnen steden en gemeenten soms niet aan doen. Er zijn factoren die buiten hun macht liggen. Wat ik vooral ergerlijk vind, is dat lokale overheden die eigenaars zijn van beschermde monumenten, niets doen om ze in stand te houden. Dat is een ware schande. Dat gebeurt al te veel. Ik vraag me altijd af waarom daar niet dwingend tegen wordt opgetreden.

Ik weet niet wat het arsenaal aan middelen is, en ik ken er ook de finesses niet van, maar als dat toereikend is, dan is mijn vraag aan u hoe het toereikend kan worden gemaakt. Als het wel toereikend is, hoe kunnen we er dan voor zorgen dat het ook gebruikt wordt? Het is schrijnend om te zien, zoals ook in mijn eigen thuisstad, dat openbare besturen als eigenaars van monumenten ondanks de decretale verplichting niet eens de nodige instandhoudingswerken doen. Nochtans is dat in hun eigen nadeel, want het kost hun ook geld als het monument uiteindelijk gerenoveerd moet worden. Elke dag dat het monument nu wordt verwaarloosd, zal het hen bij renovatie meer kosten.

Zijn er weerstanden tegen het openwerken van het beschermingsinstrument? Waar zult u daarvoor de troepen halen? Hoe kan de wetgeving op de instandhouding van monumenten beter worden gehandhaafd ten aanzien van openbare besturen die eigenaars zijn?

De voorzitter: Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen: Onze inventaris onroerend erfgoed is veel meer dan louter een basis voor selecties voor wettelijke bescherming. In sommige provincies leeft het misverstand dat alles wat erin is opgenomen, beschermd moet worden. Ik zal Brugge bijvoorbeeld niet noemen. Ik probeer iedereen ech-

ter duidelijk te maken dat er een verschil is tussen inventariseren en daar oordeelkundig mee omgaan enerzijds, en klasseren anderzijds.

De voorbije jaren is er terecht een serieuze inhaaloperatie gebeurd, met het opvoeren van het aantal wettelijke beschermingen. Alle geopende dossiers worden onverkort afgewerkt. Van de honderden dossiers heb ik misschien voor twee of drie bijkomend onderzoek laten uitvoeren. De trein is vertrokken, en hij mag rijden. Er wordt heel goed werk geleverd, en dat respecteer ik ook. Dat betekent echter niet dat de trein aan dezelfde snelheid moet blijven bollen zonder af en toe de beleidsopties bij te sturen.

Naar aanleiding van de beleidsnota heb ik al gezegd dat alles wat te maken heeft met de zorg voor onroerend erfgoed steeds meer gebeurt in een partnership met Ruimtelijke Ordening. Ik zal dat bij de bespreking van de beleidsbrief opnieuw zeggen, en ik zal het ook proberen in de komende twee of drie jaar gestalte te geven, want het kan niet op drie maanden. In de vorige legislatuur, in 1999, zijn die dingen uit elkaar gehaald. Ik was toen heel goed geplaatst om te weten waarom dat gebeurde. Nu zijn die dingen opnieuw samengevoegd, en dat is niets te vroeg, want het ene hoort fysisch, bestuurstechnisch en qua handhaving integraal en harmonisch bij het andere. De band doorknippen gaf een dynamiek die toeliet heel specifiek te werk te gaan, maar had 'het nadeel van een aantal schaalvoordelen'.

In het beter bestuurlijk beleid krijgen we nu het IVA RO. Dat is niet alleen Ruimtelijke Ordening, maar Ruimtelijke Ordening plus Onroerend Erfgoed. Hetzelfde geldt voor het IVA Inspectie. Dat wordt nu een handhavingsdienst voor Ruimtelijke Ordening, Wonen en Onroerend Erfgoed. De troepen van de overheid zijn zichzelf aan het reorganiseren. Hetzelfde moet gebeuren met alle mogelijke privé-initiatieven.

Vorige week was ik in Hoogstraten om de 20x1250 euro-prijs uit te reiken aan een aantal verenigingen. De aanwezige motivatie en slagkracht zijn indrukwekkend. Het enige wat ontbreekt, is sturing en coördinatie. We moeten wel vermijden dat sturing en coördinatie zorgen voor het doodknippen van deze initiatieven.

Ik kies voor professionele amateurs, en niet voor amateuristische professionals. Wat op het terrein goed werkt, moeten we sturen, maar we moeten het

wel laten werken. De slagkracht op het terrein is zo groot dat we moeten proberen alles in goede banen te leiden. In het beleidsveld geschiedenis zijn heel wat goede heemkundige kringen actief, maar ze hebben soms niet de nodige historische competentie. We moeten zorgen voor het juiste evenwicht tussen competentie en daadkracht op het terrein.

Ik wil de inventarisatie afwerken. Mevrouw Crevits, voor Vlaams-Brabant, Antwerpen en Limburg zijn we klaar met de klassieke inventarisatie. Voor Oost-Vlaanderen worden Waasmunster en Zele afgerond. Voor een aantal gemeenten wordt de inventaris verwerkt voor publicatie. In West-Vlaanderen zijn de processen bezig voor Houthulst, Jabbeke, Oostkamp, Zwevegem en de Brugse Noordrand. Een aantal processen zijn in de afrondingsfase: Dudzele, Lissewege en Zwankendamme. In 2006 worden een aantal processen opgestart: Torhout, Beernem, Deerlijk, Kortemark, Tielt en Waregem. Een aantal processen moeten nog worden opgestart: Ardooie, Dentergem, Harelbeke, Ichtegem, Koekelare, Kuurne, Lendelede, Meulebeke, Oostrozebeke, Pittem, Ruiselede, Wielsbeke, Wingene en Zedelgem. Het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed is daarvoor bezig met de timing.

Drie provincies zijn dus volledig afgewerkt. Oost-Vlaanderen is in de afrondingsfase. In West-Vlaanderen zijn een aantal processen afgerond, een aantal andere zijn in uitvoering, worden opgestart in 2006 of staan geprogrammeerd. Voor de inventarisatie zien we het einde van het parcours, dat in de jaren zeventig werd aangevat. Het is belangrijk dat we de inventarisatie ook als een beleidsinstrument gebruiken.

We bekijken in welke mate we de beschikbare inventarisatiegegevens kunnen actualiseren, uniformiseren, dynamiseren en op een moderne wijze ontsluiten.

In de inventaris zitten heel wat anomalieën. Voor mijn gemeente werd naar aanleiding van de fusie een grenscorrectie met de gemeente Ekeren doorgevoerd. In de inventaris staan verkeerde straatnamen, omdat in het kader van de straatnaamwetgeving de Merellaan en de Merellei van naam moesten wijzigen. Als een ambtenaar het dossier bekijkt, maar hij weet niet dat als gevolg van de grenscorrectie de straatnamen werden gewijzigd, raakt hij er nooit wijs uit.

We moeten het dus updaten. We bekijken welke strategie we zullen hanteren om de bestaande inventa-

risatiegegevens te actualiseren, te ontsluiten en heel gemakkelijk raadpleegbaar te maken.

De inventarisatie 'Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen', zoals we dat vandaag in boekvorm kennen, zullen we afwerken. Het is een schitterende reeks, die in elke gemeente thuishoort. Het heeft me wel ontgoocheld dat dit boek wel in elke gemeentelijke bibliotheek staat, maar niet in elke vergaderzaal van de schepencolleges. Als men met bouwvergunningen bezig is, moet men dat bij de hand hebben. Ik stel vast dat de reeks onbekend is, en onbekend is onbemind. Naar aanleiding van de herziening van het decreet ruimtelijke ordening onderzoeken we hoe we dat kunnen remediëren.

Ik vind het ook belangrijk te beseffen dat inventarisatieprocessen vooral gingen over gebouwen die voor 1850 waren gebouwd. Dat is gedemodeerd. De vraag is vandaag wat we met de inventarisatie van ons industrieel patrimonium doen. In het interview dat hier al is geciteerd, heb ik ook gezegd dat sommige arbeiderswijken in Vlaanderen, bijvoorbeeld rond havens en mijnen, de begijnhoven van de negentiende eeuw zijn. We zouden ervoor moeten zorgen dat men binnen zes eeuwen weet dat men rond mijnsites arbeiderswijken heeft gebouwd om de mensen een comfort aan te bieden dat ze niet hadden, maar ook om de nodige arbeidskrachten beschikbaar te houden. Het zou daarom doodjammer zijn als we een aantal van die wijken zouden laten teloorgaan.

We komen zo uit bij de volgende vraag van mevrouw Crevits: hoe zullen we verder inventariseren? Ik heb alleszins niet de wijsheid in pacht. Maar ik denk dat we een beetje meer thematisch zullen moeten werken. We moeten standardsleutels hebben: wat inventariseren we, en waarom? Denk maar aan het debat over de tweelingvilla in Wenduine. Ik ben ondertussen eens gaan kijken. Die villa hangt tussen appartementsgebouwen uit de twintigste eeuw. De heer De Batselier zei me dat men zich kan afvragen wat men nu precies zou moeten afbreken: de villa of de appartementsgebouwen. De vraag is terecht. Moeten we een gebouw beschermen omdat het het laatste in de rij is?

We zijn op een punt gekomen dat we moeten actualiseren, aanvullen en sturen. We moeten ten dele met standaardvoorschriften werken om te bepalen wat beantwoordt aan echt onroerend erfgoed dat de moeite is om voor de volgende eeuwen te beschermen. Ik denk dan ook aan ons kerkelijk patrimo-

nium. Denk maar aan het debat over de Colomakerk in Mechelen. Het is een interessante vraag: moeten we dat soort van kerken met bouwjaar 1906 of 1907 beschermen? Of kiezen we er enkele uit, en mag de rest verdwijnen? We moeten alleszins keuzes maken. Vandaag geloven we in een thematische aanpak. We moeten na de eerste oefening een beetje updaten en nieuwe uitdagingen in rekening brengen.

In mijn gemeente staan de eerste woningen van Jo Crepin. Ze zijn echt de moeite waard. Ondertussen is hij erg geëvolueerd, maar die eerste woningen bouwen voort op een traditie van grote namen. Het zijn pareltjes. Als ik er voorbij rij, kan ik ze zo aanduiden. De vraag is of ze nu al in rekening moeten worden gebracht. De volgende jaren moeten we praten over de manier waarop we het aanpakken. Ik geloof in moderniseren, updaten, dynamiseren en een thematische aanpak. We moeten thema's vastleggen en werkgroepen opzetten die bepalen wat de standaardformules zijn.

Gemeenten en provincies zijn mijn partners. In een aantal gemeenten en provincies is er een ongelooflijke interesse voor ons onroerend erfgoed. In de provincie Antwerpen bijvoorbeeld is de bestendig afgevaardigde zeer begaan met het onderwerp. Het is een beleidsdomein dat afhangt van de interesse van de mensen. In het kader van de subsidiariteit beschouw ik gemeenten en provincies steeds meer als partners.

In mijn beleidsnota heb ik het systeem van de koppelsubsidies in vraag gesteld. Ik heb ze niet afgeschaft, maar wel in vraag gesteld. De koppelsubsidie impliceert meestal een top-downbenadering in plaats van een bottom-upbenadering. Het Vlaamse Gewest beslist en de andere actoren volgen. De provincies en gemeenten moeten zich afstemmen op het Vlaamse Gewest. We proberen een dynamiek tot stand te brengen waarbij de gemeenten met hun inbreng van 10 percent het Vlaamse Gewest kunnen verplichten mee te doen. Zo zou het moeten verlopen, maar dat is niet altijd het geval.

We moeten ook meer privé-partners zoeken, met name de erfgoedverenigingen en eigenaars. We zoeken ook naar fiscale instrumenten om dat mogelijk te maken.

Informeren en sensibiliseren blijven de belangrijkste aandachtspunten. Het is onvoorstelbaar dat monumenten staan te verkrotten. Dat heeft te maken met

sensibilisering. Als de monumenten onder de aandacht komen, ontstaat bijna een alarmbeproevedure.

We hebben ook veel meer aandacht besteed aan onderhoudspremies. De Monumentenwacht Vlaanderen, met meer dan 5000 aangesloten gebouwen, is gebaseerd op preventie. Tijdens de vorige legislatuur werd een belangrijke koerswijziging ingezet. We moeten die voortzetten en versterken.

Elke erfgoedvereniging heeft een directeur, een raad van bestuur en een eigenheid en specifieke opdracht. Dat mag blijven bestaan, maar het moet worden geclusterd. Ik zou graag hebben dat vanaf 2006-2007 een particulier, een gemeentebestuur of een vzw met een vraag terecht kan bij een incheckbalie. De VCM is momenteel bezig met het conform maken van de vzw's aan de nieuwe wetgeving. Dat is banaal, maar het moet wel gebeuren.

Er is juridisch ook bijstand nodig. Op dit moment piekert elke burgemeester over de manier waarop hij de PPS-formule tot stand kan brengen. De herbestemming van onroerend erfgoed houdt dikwijls verband met het vinden van de juiste PPS-formule, maar daarvoor is een methodologie nodig. Ik heb in mijn eigen gemeente de oefening gemaakt, maar het heeft me vier jaar gekost. Zo heeft Wommelgem een sporthal gebouwd met de privé-sector. Ook Leuven heeft een dergelijk initiatief genomen. Dat is dus al uitgevonden.

Laat ons dan gewoon een formule aanbieden. Of het nu gaat over Erfgoed Vlaanderen, de Monumentenwacht of de mensen van de Open Monumentendag, die krachten willen we bundelen en on line brengen. Zij moeten een falanx worden die iets kan realiseren. Momenteel is er daar iets te veel sprake van 'free shopping'. Die mensen zijn zich daarvan bewust. Ze zijn spontaan rond de tafel gaan zitten om te bekijken hoe ze die uitdaging kunnen aangaan. Wij willen nu een soort resultaatsverbintenis.

Als een stadsbestuur zich richt tot Den Wolsack omdat het een andere bestemming wil geven aan een kerk, dan moet die instantie mogelijkheden, formules en financieringstechnieken kunnen geven, en het juridische kader kunnen aangeven waarbinnen er moet worden gewerkt. Dat is dan een faciliterende instantie in plaats van een Vlaamse overheid die God de Vader speelt.

De voorzitter: Mevrouw Crevits heeft het woord.

Mevrouw Hilde Crevits: Mijnheer de minister, ik dank u voor uw zeer uitgebreide antwoord. Het is duidelijk gebleken dat deze materie u zeer na aan het hart ligt. Het lijkt me dan ook een slecht ogenblik om nu verder kritiek te uiten. We wachten met veel interesse de bespreking van uw beleidsbrief af.

De voorzitter: De heer Van Dijk heeft het woord.

De heer Wim Van Dijk: Natuurlijk zijn nu niet alle elementen die ik daarnet in het debat heb willen gooien aan bod gekomen, maar dat is niet erg. Ze zullen ongetwijfeld over enkele weken wel aan bod komen.

De voorzitter: Het incident is gesloten.
